

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

REGIONÁLNÍ EKONOMIKA A POLITIKA

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

4

REGIONÁLNÍ ROZVOJ

1

ROZVOJ A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

- Popisuje proces orientovaný na určitý cíl, přičemž tento rozvoj podléhá ustavičným změnám.
- Žádoucí, pokud neničí vlastní zdrojovou základnu, je společensky přijatelný a dlouhodobě udržitelný.
- Rozvoj v pozitivním slova smyslu vytváří společenský přebytek.
- Regionální rozvoj je obecně vymezován jako komplex procesů, které probíhají na území regionů, a které se týkají pozitivních a společensky žádoucích ekonomických, sociálních, environmentálních a jiných proměn regionu.

REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Pro regionální rozvoj platí:

- jedná se o souhrn procesů s pozitivním dopadem, které probíhají uvnitř regionů,
 - tyto procesy se týkají žádoucích ekonomických, sociálních (společenských), environmentálních a dalších proměn regionů,
 - toto zlepšení se promítá do kvantitativních (extenzivní rozvoj), ale zejména kvalitativních (intenzivní rozvoj) charakteristik daného regionu,
 - rozdíly, které těmito procesy vznikají nelze brát jako překážku, ale naopak jako zdravou konkurenci mezi regiony,
 - jde o rozvoj dynamický, přestože se regiony nevyvíjejí stejnou rychlostí,
 - v rámci rozvoje se uplatňuje systémový a multidisciplinární přístup.

RŮST A ROZVOJ

- Regionální (ekonomický) růst je chápán jako zvýšení celkového ekonomického produktu regionu v daném časovém období.
 - Regionální růst je v teorii regionálního rozvoje spojován spíše s polarizovaným rozvojem a zvyšováním regionálních disparit.
- Regionální rozvoj je představován celým komplexem procesů, které probíhají uvnitř regionu. Ekonomický rozvoj pak znamená dlouhodobé zvyšování ekonomického bohatství země.
 - Je podmíněn vznikem nových výrobních ekonomických aktivit, které vytvářejí nové bohatství, zaměstnanost a také poptávku po výrobních a službách.
- Ekonomický – regionální rozvoj bez ekonomického růstu je jen těžko představitelný.
- Ekonomický růst je čistě kvantitativní charakteristika, zatímco ekonomický rozvoj je svou povahou kvalitativní proměnná.

ZDROJE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

- Pro účely cíleného usměrňování rozvojových tendencí v regionu je nezbytné rozlišit:
 - (1) přirozené procesy (přírodní, hospodářské a sociální zákonitosti)
 - (2) procesy cíleného působení (pod garancí veřejné správy v kontextu regionální politiky)
- Mezi extenzivní i intenzivní zdroje regionálního rozvoje mající zejména přirozený charakter patří:
 - přírodní podmínky, geografický a geologický profil regionu
 - dostupnost výrobních faktorů
 - prostorové rozmístění zdrojů a dopravní infrastruktura
 - úroveň technického pokroku vyjádřená existencí a dalšími rozvojem technických dovedností
 - přítomnost velkých národních a nadnárodních firem, případně jejich poboček v regionu
 - aglomerační efekty jako důsledek koncentrace podniků a sídel
 - úroveň technické a institucionální infrastruktury a veřejných služeb aj.

SOUČASNÝ PŘÍSTUP K REGIONÁLNÍMU EKONOMICKÉMU ROZVOJI

- zaměření se na dosahování regionální konkurenceschopnosti zvyšováním inovační kapacity regionů a rozvíjením inovačních klastrů a regionálních systémů inovací s orientací na znalostní společnost
- důraz na vztah uvnitř i mimo region – „networking“
- zaměření na to, jak regiony akumulují klíčové kompetence, rozvíjejí sociální kapitál, budují strategické vedení, řídí zdroje, shromažďují informace o trzích, poskytují strategickou infrastrukturu, rozvíjejí schopnosti rizikového managementu a do rozvojových strategií zahrnují principy udržitelnosti

TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

- Ucelený systém, který vysvětluje působení základních faktorů, subjektů, mechanismu a dalších souvislostí regionálního rozvoje.
 - Cílem teorií regionálního rozvoje je snaha o identifikaci mechanismů a procesů regionálního rozvoje a pochopení role hlavních aktérů.
- Teorie tedy mají významný poznávací význam.
- Základ pro koncipování adekvátní regionální politiky či regionální rozvojové strategie (praktický význam).

ZÁKLADNÍ DĚLENÍ TEORIÍ REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Teorie se tradičně dělí na **konvergenční** teorie (teorie regionální rovnováhy) a **divergenční** teorie (teorie regionální nerovnováhy).

- Konvergenční teorie: přirozená tendence regionálního rozvoje snižovat meziregionální disparit. Regiony konvergují ke společné úrovni a ke společnému tempu růstu.

- U divergenčních teorií opačně.

Členění podle míry intervence centrální správy při ovlivňování činnosti, financování, aktivit a aspektů existence nižších územních celků na **intervencionistické** a **neintervencionistické**.

Teorie		Tendence
Neoklasické teorie regionálního rozvoje (teorie regionální rovnováhy)		konvergence
Marxistické teorie regionálního rozvoje	Strukturalistický marxismus	divergence
	Teorie mezoekonomiky	divergence
Teorie výrobních a ziskových cyklů		divergence
Teorie jádro - periferie	Teorie kumulativních příčin	divergence
	Teorie nerovnoměrného rozvoje	divergence
	Teorie růstových pólů	divergence
	Teorie exportní základny	divergence
	Teorie polarizovaného rozvoje	divergence (v dalších fázích konvergence)
Kriticko-realistické teorie	Teorie územních dělb práce	divergence
Neomarxistické teorie	Regulační teorie	střídání konvergence a divergence
Neoliberální teorie regionálního rozvoje	Nová ekonomická geografie	divergence
	Nová teorie růstu	konvergence
Teorie regionálního rozvoje inspirované institucionálními přístupy		divergence
Teorie učících se regionů		divergence

Zdroj: Blažek a Uhlíř, 2002, upraveno

ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ TEORETICKÝCH PŘÍSTUPŮ K REGIONÁLNÍMU ROZVOJI A SOUČASNĚ UPLATŇOVANÉ TEORIE

- V dnešní době se uplatňují teoretické přístupy založené na aktivizaci vnitřního potenciálu regionů:
 - podpora vzniku nových malých a středních firem a rozvoje těch současných,
 - zkvalitnění podnikatelského klimatu ve smyslu rovného přístupu k informacím a možnostem finanční i nefinanční podpory,
 - důraz je kladen na technické a technologické inovace, posílení konkurenčního prostředí a rozvoj služeb nejvyššího řádu,
 - uplatňují se principy deregulace, demonopolizace a decentralizace, opouští se státní intervencionismus a paternalismus (ochranářství),
 - snahou je posílit flexibilitu a využitelnost zdrojů, dostupnost informací a spolupráci všech subjektů v regionu.

Obecné paradigma	Charakteristické rysy	Regionální politika
Neoklasický/Liberální /neintervencionistické/endogenně rozvojové (1920-1940)	Prostorový vývoj tenduje k rovnováze, není nutno zasahovat do tržních procesů. Neintervencionistické přístup.	„Dělníci za práci“, nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil.
Keynesiánské /intervencionistické/ exogenně rozvojové (1950-1975)	Prostorový vývoj tenduje k nerovnováze, zásahy do tržních procesů jsou nutné. Intervencionistický přístup.	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic do problémových regionů.
Marxisticko-neomarxisticko-socialistické /extrémně intervencionistické (1970 – 1985)	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, nutnost plánování a řízení prostorového vývoje. Intervencionistický přístup.	Centrální plánování a řízení prostorového vývoje ignorující regionálně-tržní signály.
Neokonzervativní (1975 -)	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze. Je nutno využít regionální potenciál. Spíše neintervencionistický přístup.	Podpora lokálních iniciativ, decentralizace kompetencí.
Moderní /“transformovaný“ neoendogenní rozvoj/neoinstitutcionální. (1980 -)	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, je nutno využít regionální potenciál. Spíše neintervencionistický přístup.	Podpora prostředí, kde se bude dařit <u>networkingu</u> , malým a středním firmám, inovacím, učení se. Zvýšení kvality místních a regionálních institucí, konkurence, spolupráce a kooperace.

Zdroj: Sucháček, 2015, upraveno

-
- Děkuji za pozornost.